

Hoofdstuk 5

De overgang naar de 20e eeuw (1890-1930)

Hoewel we over bijna geen rechtstreekse informatie beschikken over de activiteiten van het Vlaams Toneel in de jaren negentig, lezen we in de stadsverslagen toch dat de vereniging elk jaar een stadstoelage bekwam van 120 frank om een publieke voorstelling te geven in de Hallezaal, ter gelegenheid van Sint-Denyskermis.

Uit het repertoire van de opgevoerde stukken kunnen we afleiden dat de vereniging ook na 1891 doorging met elk seizoen meerdere opvoeringen ten beste te geven.

De activiteiten van het Vlaams Toneel beperkten zich echter niet tot de toneelvoorstelling en de carnavalsvieringen. Jaarlijks nam de vereniging, net zoals de andere verenigingen, deel aan diverse optochten.

Voor de plaatselijke politieke partijen waren dergelijke rondgangen een ideale gelegenheid om aan de bevolking te tonen hoe groot hun aanhang was.

Ze lieten dan ook geen gelegenheid voorbij gaan om cavalcades te organiseren, waarmee ze door de straten van Diest paradeerden.

Elke stoet was samengesteld uit groeperingen van dezelfde politieke geaardheid.

Het valt niet te loochenen dat het Vlaamse volk door de eeuwen heen steeds een voorliefde heeft gehad voor processies en feestelijke optochten. Het waren hoogdagen, waarop de verenigingen met elkaar wedijverden om de mooist uitgedoste groep of om de prachtigste praalwagen. Geen kosten werden gespaard om op de meest indrukwekkende manier naar buiten te treden en zich, steeds met het vaandel op kop, aan de bevolking te tonen.

Zo heeft u reeds kunnen lezen hoe de stad Diest een grootse historische stoet organiseerde ter gelegenheid van de 50-jarige onafhankelijkheid van België.

Maar ook te Diest ontsnapte het verenigingsleven niet aan de politieke verzuiling, die grotendeels in de hand werd gewerkt door de steeds toenemende schoolstrijd.

Alle verenigingen, of ze nu een "veloclub", duivenvereniging, zangkoor, muziek- of toneelvereniging waren, werden opgedeeld in katholieken en liberalen. Zo kunnen we stellen dat Vermaak en Verbroedering vanaf 1875 een uitgesproken liberaal karakter vertoonde en als zodanig deelnam aan allerlei liberale manifestaties en optochten die werden georganiseerd door het stadsbestuur.

Zo werden er onder andere ter gelegenheid van het 25-jarige burgemeesterschap van de heer Michel Theys door het stadsbestuur allerlei festiviteiten georganiseerd.

Op zondag 14 juni 1891 trok een stoet door de stad met alle liberale verenigingen; de Koninklijke Harmonie op kop, gevolgd door de schoolkinderen van staats- en stadsscholen, de Leliekamer, Christus Ogen, de schuttersgilden, het zangkoor "Concordia", de duivenverenigingen en - niet te vergeten - de toneelverenigingen "De Vreugd des Winters" en Vermaak en Verbroedering.

Voor de terugkeer van kapitein Emile Christiaens uit Belgisch Congo werd in 1895 een "cortège" gevormd met alle verenigingen van de stad. Als aanmoediging voor hun deelname werden ze beloond met een stadstoelage.

In 1899 vierden de liberalen "50 jaar liberaal stadsbestuur te Diest" en eens te meer trokken dezelfde verenigingen stoetsgewijs door de straten van de stad.

Voor deze speciale gelegenheid werd zelfs een vrijheidslied gecomponeerd door R. Verhulst.

Vlaams Toneel Diest 1912

Wat de periode rond de eeuwwisseling betreft, beschikken we uitsluitend over de berichtgeving in de plaatselijke kranten, die overigens sterk politiek getint waren. Als we de verslaggevers van toen mogen geloven, was elke optocht één grandioos vertoon van prachtige kostuums en dito praalwagens.

Om zich een beeld te kunnen vormen van de leden van de vereniging en hun uittrossing, moeten we wachten tot de eerste foto's. Die dateren van omstreeks 1910.

De hiernaast afgebeelde foto uit 1912 is op de binnenkoer van de Hallezaal genomen en toont een groep van het Vlaams Toneel. De heren zijn uitgedost met een hoge hoed en een witte kraag en doen eerder denken aan een schuttersgilde. De kleding van de dames lijkt op de toenmalige klederdracht, behalve die van de dame met de mandoline die een wat meer zuiders type uitbeelddt.

De knapen (die goed vertegenwoordigd zijn) zijn gekleed met een pofbroek, een halflange vest met witte kraag en een baret.

De groep is geflankeerd door twee hellebardiers, waardoor men kan vermoeden dat ze een tafereel uitbeelden uit de Spaanse Periode.

Aangezien vrouwen en kinderen in die tijd geen toneel speelden, kan men met grote zekerheid stellen dat deze groepsfoto werd genomen ter gelegenheid van een of andere optocht.

Achteraan zien we het vaandel. De tekst op de vlag is onvoldoende leesbaar, maar toch vermoeden we dat het de vlag van het Vlaams Toneel is.

Het vaandel heeft altijd een belangrijke plaats ingenomen in de schoot van elke vereniging. Het was als het ware het herkenningsteken, de banier die met een zekere plechtstatigheid werd gedragen en die bij alle voornamelijk gelegenheden de leden van de vereniging voorafging.

Zodra een vereniging werd opgericht, werd alles in het werk gesteld om zo vlug mogelijk een eigen vlag te hebben. De inhuldiging van de vlag ging gepaard met de nodige festiviteiten. In de vereniging werd een vaandrig aangesteld, die instond voor de bewaring van de vlag. Hij was degene die de vlag droeg bij optochten, feesten, uitstappen en begrafenissen (van de bestuurs- en spelende leden).

Het Vlaams Toneel heeft meer dan één vlag gehad. De vlag die we op de foto van 1912 zien, zou wel eens de eerste kunnen zijn geweest.

In 1926 was de oude vlag aan vernieuwing toe. In de bestuursvergaderingen werd druk overlegd hoe de nieuwe vlag er moest uitzien. Bij een eerste voorstel werd besloten dat de vlag lichtpurper zou zijn met een gele band, maar op 30 november van datzelfde jaar werd uiteindelijk gekozen voor een watergroene vlag, afgezoomd met gouden franjes, met daarop in gulden letters "KONINKLIJK VLAAMSCH TOONEEL - DIEST".

Deze vlag, die begin 1928 werd ingehuldigd, was van zijde. De stof had als fondkleur watergroen en was afgezet met een vier centimeter goudgele boord met gouden franjes. In de vier hoeken kwamen de Diestse kleuren wit en zwart voor. In de linkerbovenhoek stond een gouden kroon met palmen en in de rechterbenedenhoek het stadswapen met de tekst "Diest 1848". In het midden van de vlag was een kunstig ensemble geborduurd, bestaande uit een toneelmasker, een narrenhoofd, een helm met zwaard, een lier en een papierrol.

In november 1950 stond op de agenda van het bestuur: "aankoop van een nieuwe vlag", maar verder dan een intentie is het nooit gekomen.

Het tijdperk waarbij de vlag van de vereniging elke optocht of elk herdenkingsfeest sierde, behoorde immers definitief tot het verleden. Thans ligt de vlag van het Koninklijk Vlaams Toneel veilig opgeborgen in een lade van het stedelijk museum.

Omstreeks 1890 kwam er een verschuiving in het repertoire. Om aan de modieuze smaak van het publiek tegemoet te blijven komen, werd er steeds meer gekozen voor buitenlandse kassuccessen van Franse en Duitse origine.

Hoewel de werken van August Hendrickx, Nestor de Tière, Lievevrouw-Coopman en Hippoliet Van Peene, nog vele jaren op het programma zouden staan van de amateurverenigingen in Vlaanderen, werden er toch hoe langer hoe meer Duits-Oostenrijkse blijspelen en Franse boulevardiers en melodrama's gebracht.

Tot aan de Eerste Wereldoorlog zou het Vlaams Toneel nog overwegend stukken spelen van Vlaamse auteurs, maar vanaf 1919 was de import van buitenlandse werken niet meer te stoppen. Vanaf 1920 bestond het repertoire van het Vlaams Toneel, zoals elders in het Vlaamse land, grotendeels uit kluchten en komedies van Duitse en Oostenrijkse oorsprong, zoals:

“De Spaanse vlieg” en “Stopsel” van Arnold en Bach;

“Muurbloempjes” en “De grote stadslucht” van Bloementhal en Kadelberg;

“In de radio” en “De bokskampioen” van Reimann en Shwartz;

“Politiezaken” en “Mijn Papa” van Von Schönthan.

Tegenover dit overweldigende buitenlandse aanbod stonden de betere Vlaamse en Nederlandse werken, die meestal een ernstige ondertoon hadden. Bijgevolg waren ze niet zo geliefd bij het volkse publiek.

Deze stukken werden doorgaans door beroepsgezelschappen gebracht. Enkele keren per jaar waren die te gast in Diest. Zo traden in de jaren twintig “Het Vlaams Volkstoneel” van De Gruyter en het “Nieuwe Toneel” uit Gent meermaals op bij het Vlaams

PRIS: Nr. 1.50
 Vlaamische Toneelverzameling van L. JANSSENS & ZONEN
 VOOR GEMENGDE ROLLEN
 VIJFTEENDE JAARGANG. No 176. ACHTSTE AFLEVERING.
 WARDOLINS VERSCHIJNT EEN STUK
 Inscriptieprijs per jaar fr. 7.50
 (Inclusief 1000 exemplaren)
 Men kan inschrijven voor stukken die in de toekomst zullen verschijnen, op volgend adres:

DE VERLIEFDE KEUKENMOID,

Geprimeerd kluchtspel in drie bedrijven

Van

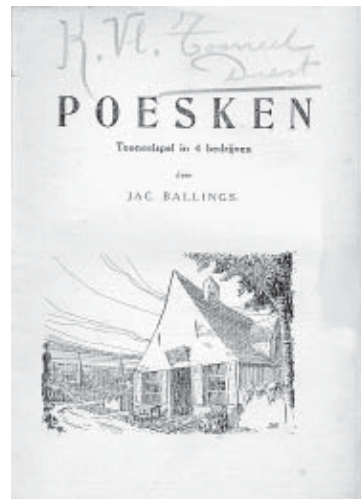
LOD. LIEVEVROUW-COOPMAN.

ANTWERPEN

L. Janssens & Zonen, Drukkers-uitgevers, Carnotstr., 225
 — 1900 —

Toneel, met stukken van Heyermans, Sabbe en Fabricius.
De meer volkse stukken van Gaston Martens en Jac Ballings bracht het Vlaams Toneel dan weer wel zelf.

Hoewel we geen precieze datum terugvonden, nemen we aan dat "Poesken" van Jac Ballings vermoedelijk werd opgevoerd in deze periode.

Voor de komedies van Jac Ballings kenden veel succes. Ze waren allemaal volgens hetzelfde stramien geweven. Het gebeuren was sentimenteel getint en speelde zich af in een innige, gezellige sfeer die de toeschouwers steeds wist te ontroeren. Zo speelde het Vlaams Toneel "Bij heer Onkel", "Het Lammeke" en "De Dorpspoët". Laatstgenoemd stuk doet enigszins denken aan "Bietje" van Maurice Sabbe. Twee broers wonen samen: de ruwe Dore die op de beurs speculeert, en de zachtzinnige Mane die in het geniep versjes schrijft. Tussen hen bevindt zich het tedere nichtje.

Nog voor de Eerste Wereldoorlog kende de bioscoop een opkomend succes. In Diest werden omstreeks 1912 twee cinemazalen gelijktijdig geopend, namelijk Casino (Grote Markt) en Flora (de latere zaal Century in de Leuvensestraat). Stilaan nam de film de rol over van het negentiende-eeuwse theater.

De operette, die zijn intrede had gedaan in de negentiende eeuw, was daarentegen meer dan ooit in de mode. De weinige Vlaamse operettes konden echter niet optornen tegen de Weense en Parijse importproducten.

Het Vlaams Toneel heeft zich op enkele uitzonderingen na altijd met gesproken toneel beziggehouden, terwijl de "De Vreugd des Winters" reeds vroeg de lyrische toer opging en naast toneelspelen meestal operettes opvoerde.

Op zondag 5 januari 1902 gaf het vrijwillig brandweerkorps in de Hallezaal een toneelfeest, dat werd gevolgd door een bal. Aangezien de brandweermannen niet over een eigen toneelgroep beschikten, deden ze een beroep op de toneelvereniging Vermaak en

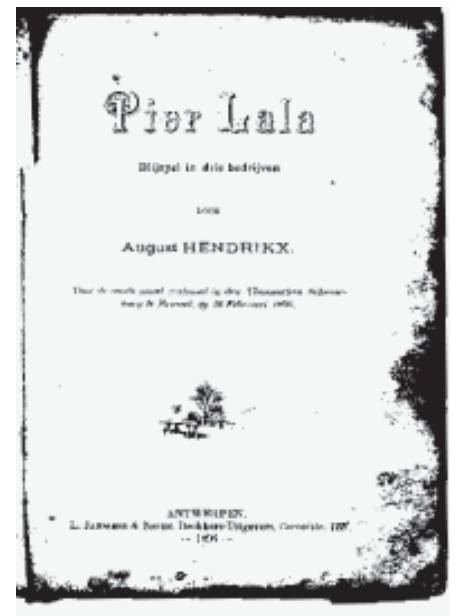
Verbroedering. Voor de muzikale begeleiding zorgde de Koninklijke Harmonie. De daaropvolgende jaren zou het brandweerkorps nog veel toneelavonden organiseren.

De vrouwelijke gastactrice van dienst was mejuffrouw Maertens uit Leuven. De avond werd ingezet met een stukje klassieke muziek, namelijk "Lakme" van L. Delibes. Dan volgde "Koekoek-Tik-Tak", een blijspel met zang in één bedrijf van J. Queeckers, met onder andere E. Elen, A. Florquin, J. Courant, A. Vandevelde, A. Vanblerckom en E. Geedts.

Na de pauze werd er vervolgd met het blijspel "Artiesten in huis" van K.H. De Queker, met ondermeer O. Alen, E. Fabré, F. Cresens, E. Raeymaekers en E. Wendrickx.

In 1903 werd de heer E. Raeymaekers als voorzitter opgevolgd door de heer Albert Theys, die gedurende meer dan twintig jaar het Vlaams Toneel zou leiden. Onder zijn voorzitterschap zou de vereniging verder uitgroeien, dankzij een ploeg enthousiaste en tevens getalenteerde medewerkers, waaronder F. Cresens, L. Ooms en J. Courant, zonder de onverslijtbare E. Elen te vergeten. Vanaf dan namen de heren Ooms, Cresens en K. Courant afwisselend de toneelleiding op zich. Hiermee kwam er een einde aan de dilettante en kunstmatige manier van spelen die typisch was voor het theater van de negentiende eeuw. De toneelmeester was voorheen een onbelangrijke medewerker geweest, om wie de eersteplansacteurs zich weinig of niet bekommerden. Vanaf dat ogenblik trad hij meer en meer op het voorplan als de verantwoordelijke leider van het toneelstuk. Het was echter pas na de Eerste Wereldoorlog dat de naam van de regisseur op de affiche zou verschijnen.

Op zondag 28 februari 1904 werd "Prima Donna", een van de successtukken van August Hendrickx, gespeeld. Dit stuk, dat in 1891 in première ging, kende succes tot over de landsgrenzen. Het werd vertaald in het Frans en het Engels. Een Waalse versie kende veel bijval in Luik. De vrouwelijke rollen werden gespeeld door de beroepsactrices mevrouw Lauwers-Vandergoten uit Brussel en mejuffrouw Zulma Devers uit Ieperen. Naast de bekende acteurs E. Elen en A.D. Vanblerckom verschenen (waarschijnlijk voor het eerst) L. Ooms, J. Courant, Fr. Feytons, L. Rosquin en Th. Hermans ten tonele. De vertoning werd gevolgd door een bal. Kaarten konden worden bekomen in het lokaal van de vereniging, dat ondertussen was verhuisd van de Graanmarkt naar café "Au Getry" op de Grote Markt nummer 12, het latere café "De Violet".

Van dit stuk van August Hendrickx, uit de periode 1890-1914, hebben we spijtig genoeg de juiste opvoeringsdatum niet kunnen terugvinden.

Tussen de schaarse gegevens uit die periode vonden we de vermelding van een "Groote openbare vertooning" die het Vlaams Toneel op zondag 20 november 1904 bracht. In vergelijking met de aankondigingen uit de vorige eeuw valt het op dat, onder de namen van de beroepsactrices, ook de namen van de mannelijke acteurs nu voluit werden afgedrukt.

STAD DIEST

Bureel 7 uren
Schouwburg DE HALLE
Gordijn 7 1/2 uren

ZONDAG 20 NOVEMBER 1904

Groote OPENBARE VERTOONING

TE GEVEN DOOR DEN

Tooneelkring < Vermaak en Verbroedering >

onder het Eere-Voorzitterschap van

Mijnheer EDMOND RAEYMAEKERS, nijveraar,

MET DE MEDEWERKING VAN

**Mev^{en} LAUWERS-VANDERGOTEN, VANDERHOEVEN-
DE HULSTERS, MANNEBROECK-VAN GEHUCHTEN
en Mejuffer BOURGEOIS**

PROGRAMMA :

1. *Symphonie.*

2. DE VEERTIENDE AAN TAFEL

Blijspel in drie bedrijven door EDM. ROELAND.

PERSONEN :

<i>Frans Vanden Bossche, rentenier</i> <i>Flora, zijne vrouw</i> <i>Rosa, hunne dochter</i> <i>Ursula, hunne nicht</i> <i>Willem Goethals, hun neef</i> <i>Jef Van Damme, behanger</i> <i>Jan Vrijdaet,</i> <i>de Férolé, dagbladschrijver</i> <i>Policie-Kommissaris</i> <i>Netje, dienstmeid</i> <i>Mr Robben</i> <i>Mevrouw Robben</i> <i>M^r De Kogel</i> <i>Mevrouw De Kogel</i> <i>Mr Middeler</i> <i>Mr Aernoudts</i> <i>Knechten</i> }	<i>M. E. ELEN</i> <i>Mev. VANDERHOFVEN</i> <i>Mej. BOURGEOIS</i> <i>Mev. LAUWERS</i> <i>MM. A. VAN BLERCKOM</i> <i>Fr. CRESENS</i> <i>F. PEYTONS</i> <i>O. ALLEN</i> <i>L. OOMS</i> <i>Mev. MANNEBROECK</i> <i>M. L. ROSQUIN</i> <i>Mej. X.</i> <i>M. G. MARIS</i> <i>Mej. Y.</i> <i>MM. L. BONDROIT</i> <i>F. LAMBRIGHTS</i> <i>F. SIERÉ</i> <i>J. COURANT</i>
---	--

Het stuk speelt ten huidige dago.

DE VERTOONING IS GEVOLGD VAN BAL

Prijzen der plaatsen { Voorbeh. (genum.) : Voor de niet-leden 1,50 Fr.
 id. id. Voor de leden 0,25 "
 Eerste rang 1,00 "

Namens het Bestuur :

<i>De Schrijver,</i> ALPH. KENNES.	<i>De Voorzitter,</i> ALB. THEYS.
--	---

De twee vrouwelijke figuranten werden gedoodverfd als mejuffrouw X en mejuffrouw Y. Bij de kleinere rollen stonden een zekere L. Bondroit en F. Seré vermeld (familie van de latere voorzitters-naamgenoten?).

Een week nadien organiseerde de vereniging "Vlaamsche Kring" voor haar leden en ereleden een groot avondfeest, gevolgd door een bal, in haar toneelzaal "'t Rood Hert". Op het programma stonden naast enkele muziekstukken een blijspel, een monoloog en een pantomime. Van deze zangvereniging is vrijwel niets bekend. We veronderstellen dat ze maar kortstondig heeft bestaan. Zeker is wel dat ze in augustus 1899 heeft deelgenomen aan het vijftigjarig jubileumfeest van het liberale bestuur.

Dat het verenigingsleven van het Vlaams Toneel niet louter uit toneelspelen bestond, blijkt uit een berichtje dat we in een lokale krant van 1907 vonden.

Op maandag 14 januari hadden de actieve leden van het Vlaams Toneel zich in het lokaal "Getry" verenigd voor een drankfeestje. "Of daar gulhartige vreugde en nauwe verbroedering heerschten, moet niet gevraagd worden, vooral nadat de voorzitter den staat van de kas kenbaar maakte. De zaken zitten goed! De kring heeft brood op de plank!"

Dit artikeltje laat uitschijnen dat het de vereniging voor de wind ging. De weelde kon blijkbaar niet op, want amper één maand later, op zaterdag 9 februari om zeven uur 's avonds, hield de vereniging een souper ... in de Sint-Joriszaal van het stadhuis.

De avond werd opgefleurd met het optreden van meneer en mevrouw Mariën uit Mechelen. Zij stonden bekend als kluchtzangers-pantomimespelers. Wat er precies op het menu stond, hebben we niet kunnen achterhalen.

De "Dijle- en Demerbode" van 19 januari 1907 vermeldde dat de volksgeliefde vereniging Vermaak en Verbroedering op zondag 13 januari haar tweede winterfeest had georganiseerd. De Hallezaal zat afgeladen vol, wat volgens de commentator grotendeels te wijten was aan de buitengewone bijval van de vorige vertoning. Op het programma stonden twee stukken van de "hedendaagse" school. Hiermee bedoelde hij voorzeker de meer realistische trend die de stukken rond de eeuwwisseling kenmerkten. Als toetje van de avond bracht men een evergreen van Hippoliet Van Peene. Allereerst speelde men het blijspel "De luitenant en zijn oppasser" van Emmerick, dat bijzonder in de smaak viel van het publiek. De rol van de kranige oppasser werd gespeeld door Vital Wuyckens. Samen met de beroepsactrice mevrouw Lauwers-Vandergoten (de keukenmeid) zorgde hij voor de "koddige" tonelen. De verdienstelijke bijrollen werden gespeeld door de nieuwelingen L. Vannitsen, F. Seré en J. Daems (de latere voorzitter van het Koninklijk Vlaams Toneel).

Het tweede stukje van de avond "De schoolrijdster" werd niet zo goed onthaald. Volgens de commentator was het spel wat te fijn voor een groot gedeelte van de toeschouwers, die er noch de "fond", noch de zedenles van wisten te waarderen. De moeilijke en ondankbare rollen werden vertolkt door de anciens L. Ooms en A. Vanblerckom. De "nieuweling" Alfred Arkesteyn "liet een goede indruk na".

Waarschijnlijk was het publiek nog niet rijp voor dergelijke stukken, want in 1926 werd "De schoolrijdster" hernomen en ditmaal wel met succes.

De avond werd afgesloten met "De molenaarster van Laeken" van Hippoliet Van Peene. Miel Elen speelde met "bravoure" de rol van markies Bloemenveld en de jonge Charles Collignon was Willem. Het stuk kende veel bijval. Aangezien er flink werd gezongen in het blijspel, waren er een koor en een orkest. Dit laatste stond onder leiding van L. Rosquin.

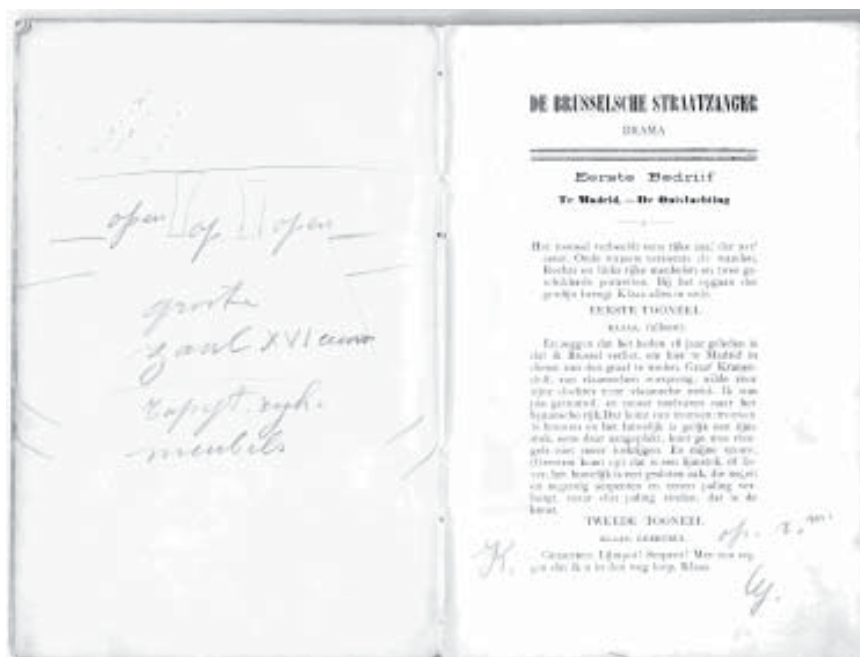
*"De molenaarster van Laeken".
Deze afbeelding uit 1907 is de oudste
foto die we hebben teruggevonden.*

Op de foto staan dertien dames gekleed als boerin en een tiental heren met bolhoed. Langs beide zijden van de groep staat een heer in jacquet en kousenbroek met een steek met kokarde op het hoofd. In de lijvige man rechts op de foto menen we E. Elen te herkennen. Op de toneeldoeken achteraan staat links een windmolen geschilderd en rechts een bos. Het bordje dat een van de acteurs toont, vermeldt duidelijk het woord bloemendal. Dit verwijst naar Bloemenveld, de naam die E. Elen in het stuk draagt. Aan de hand van de namen op de rugzijde van de foto konden we afleiden dat deze afbeelding wel degelijk uit 1907 dateert.

In dezelfde periode bracht het Vlaams Toneel "De Brusselse straatzanger", een vaderlandsdrama in zes bedrijven van Julius Hoste (de stichter van "De Zweep" en "Het Laatste Nieuws"). Het stuk was razend populair en werd in de Nationale Schouwburg te Brussel tijdens één seizoen niet minder dan zestig keer opgevoerd.

Julius Hoste

De oorspronkelijke brochure van "De Brusselse straatzanger".

STAD DIEST

Bureel 7 uren

Schouwburg DE HALLE

Gordijn 7 1/2 uren

ZONDAG 3 FEBRUARI 1907

Groote OPENBARE VERTOONING

TE GEVEN DOOR HET

Vrijwillig Pompierskorps der Stad Diest

MET DE WELWILLENDE MEDEWERKING VAN

Mejufvrouw A. WAUTERS, tooneelspeelster te Leuven,
Eenige Tooneelliefhebbers der Stad en der Koninklijke Harmonie.

PROGRAMMA :

1. *Opening voor Harmonie.*
MANON. Fantaisie Massenet
2. **TWEE HANEN EN EENE HENNE**
 Blijspel met zang in één bedrijf door VAN PEENR.
 PERSONEN :

<i>Sus De Kwikkel</i> <i>Philip De Kwikkel</i> <i>Nisius</i> <i>Sina</i> <i>Pieter Beek</i> <i>Jan</i>	MM. H. VAN NITSEN A. ARKESTREYN CH. COLLIGNON Juff. A. WAUTERS MM. F. SERÉ A. PEETERS
---	--
3. **KOOR DOOR HET VRIJWILLIG POMPIERSKORPS**
 10 MINUTEN TUSSCHENPOOS
4. *Opening voor Harmonie.*
COQUELICOTS ET BLEUETS. Valse de concert . . . Govaert
5. **ACHTER 'T SLOT**
 Tooneelspel in één bedrijf door August HENDRICKX.
 PERSONEN :

<i>Fritz Zorstein</i> <i>Wanda</i> <i>Heinrath</i>	M. V. WUYCKENS Juff. A. WAUTERS E. ELEN
--	---

HET FEEST IS GEVOLGD VAN BAL

Prijzen der plaatsen (Voorbeh. (genum.) : Voor de niet-leden 1,25 Fr.
 id. id. Voor de leden 0,25 "
 Eerste rang 1,00 "

Kaarten zijn op voorhand te bekomen bij M. FELIX JANSSENS
"Café des Halles" te beginnen van Zondag 27 Januari, van 11 tot
12 ure, en voorts tot den dag der vertooning.

- 1° De kontrol aan den ingang zal **zeer streng** gedaan worden.
- 2° *Kindereen beneden de acht jaren, worden volstrekt niet aanvaard.*
- 3° De **DAMES** worden beleefd verzocht **zonder hoed** aan het feest te willen deelnemen.
- 4° Het Bestuur voorbehoudt zich alle recht.

Namens het Bestuur :

DE ADJUDANT-SEKRETARIS,
Em. Van Audenhove.

DE BEVELIJSBER,
Th. Raeymackers.

Naar jaarlijkse gewoonte organiseerde het vrijwillige brandweerkorps op 3 februari 1907 een openbare vertoning in de Hallezaal. Op de affiche stond het blijspel met zang "Twee hanen en eene henne" van Hippoliet Van Peene. Hoewel dit stuk uit 1854 al jaren achterhaald was, kon het publiek maar niet genoeg krijgen van de koddige en boertige fratsen waarvan Van Peenes stukken bol stonden. De Vlaamse amateurgezelschappen (en dus ook het Vlaams Toneel) zouden zijn stukken nog vele jaren blijven spelen. Eens te meer deden de brandweermannen een beroep op de spelers van het Vlaams Toneel. In het eerste stuk verleenden H. Vannitsen, A. Arkesteyn, Ch. Collignon, F. Seré en A. Peeters hun medewerking. De bijdrage van de brandweermannen zelf bestond uit een optreden van hun zangkoor tijdens de pauze.

In 1907 werd te Diest nog een andere toneelkring opgericht: "Taal en kunst". Deze groep was zoals de "Cleynaertskring" katholiek getint. In tegenstelling tot deze laatste bracht "Taal en kunst" stukken die werden gespeeld door een gemengd gezelschap. Net zoals het Vlaams Toneel deden ze een beroep op professionele gastactrices. Aangezien er geen toneelspeelsters werden toegelaten in de zaal van het patronaat (de latere "Patria"), was de kring genoodzaakt haar vertoningen in de Hallezaal te geven. Tussen 1907 en 1914 waren ze zeer actief en verzorgden ze een ganse reeks vertoningen in de Hallezaal. In februari 1910 pakten ze, ter gelegenheid van de opvoering van "De voddendraper van Parijs", uit met twee innovaties. Op de eerste plaats startten ze met een namiddagvertoning die begon om 14.30 uur en eindigde vóór 18.00 uur. De bedoeling was om ook mensen van buiten Diest de gelegenheid te geven hun toneelvoorstelling bij te wonen en "voor den donker" terug thuis te zijn. De avondvoorstelling startte dan om 19.30 uur. De tweede innovatie was de gasverlichting in de Hallezaal. Na de Eerste Wereldoorlog smolt "Taal en kunst" samen met de "Cleynaertskring".

In datzelfde jaar 1907 speelde "De Vreugd des Winters" in de Hallezaal "Hageroos de geitenwachter". In de rolbezetting stond de naam Eugene Vounckx. Hij zou in de jaren twintig de voorman worden van de socialisten te Diest.

* * *

Op de Grote Markt werd voor het eerst de gasverlichting ontstoken en alsof ze erop hadden gewacht, namen de katholieken hun intrek in de "Katholieke kring" en de liberalen in "De Wildeman", die niet lang daarna werd omgedoopt tot "Casino".

Na het overlijden begin 1907 van raadsheer E. Raeymaekers, erevoorzitter van het Vlaams Toneel, werden partiële gemeenteraadsverkiezingen gehouden voor het invullen van de vacante plaats. Voor het eerst sinds 1848 verloren de liberalen hun meerderheid te Diest.

In 1912 vond de vereniging de tijd rijp om het reglement van 1866 aan te passen.

Artikel 5 benadrukte dat een spelend lid "niet mag spelen in een andere toneelmaatschappij". Deze regeling, die reeds eerder van kracht was, moest diegenen ontmoedigen die bij meerdere gezelschappen wilden optreden.

Bovendien was het niet gemakkelijk om spelend lid te worden.

Zo maakte artikel 5 in de laatste passage volgende aanmerking: "De kandidaat wordt slechts bepaald als spelend lid aangezien na ten minste op drie vertooningen de proeven te hebben doorstaan die het bestuur noodig oordeelt."

Daarenboven moest hij als spelend lid "vijf frank inkoopgeld" betalen en een maandelijkse bijdrage leveren van 0,40 frank. Om zeker te zijn dat de actieve en spelende leden hun bijdrage betaalden, organiseerde de kring maandelijks een verplichte algemene vergadering.

Het kenteken van de vereniging bestond uit twee ineengestrengelde handen op een blauwe kokarde met daaromheen de leuze "Vermaak en Verbroedering".

In januari 1913 gaf de gewapende brandweer van Diest een luisterrijke avond in de Hallezaal. Ditmaal deden ze een beroep op toneelvrienden uit Hasselt om twee toneelstukjes te komen spelen. Tussen de pauze werden de toeschouwers vergast op een "Congolees ballet" dat de brandweermannen uitvoerden onder begeleiding van Congolese muziek.

Ondertussen dreigde de zoldering van de feestzaal in de Hallezaal in te vallen, waardoor het plafond op verschillende plaatsen moest worden ondersteund. Dit had echter als gevolg dat de zichtbaarheid van de scène voor een deel van de toeschouwers in het gedrang kwam. Liberalen en katholieken beschuldigden elkaar in de gemeenteraad van het slechte onderhoud van de feestzaal.

Op zondag 18 januari 1914 vond de opening plaats van de schouwburg Casino door de liberale associatie.

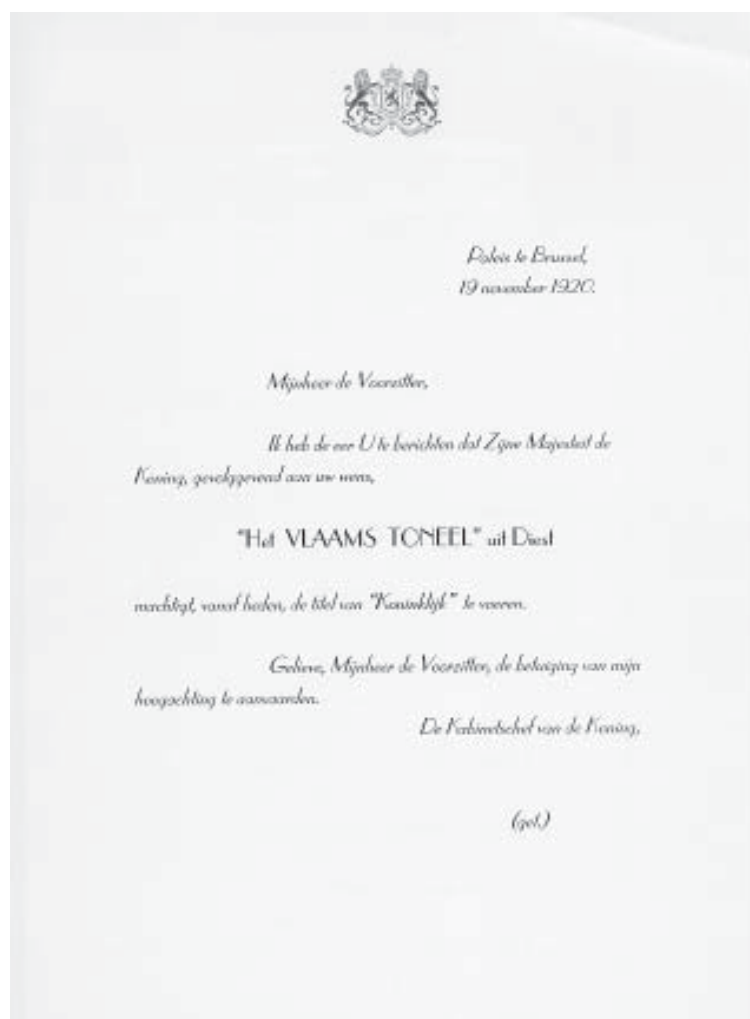
Een week later, op 25 januari, beet "De Vreugd des Winters" in deze zaal de spits af met twee blijspelen van P. Kints, namelijk "Pas op de meid" en "Fala-larifla". Van toen af vonden de feestelijkheden van alle liberale verenigingen, waaronder Vermaak en Verbroedering, plaats in zaal Casino.

In datzelfde jaar barstte de Eerste Wereldoorlog uit. Dit zette een gedwongen punt achter alle toneelactiviteiten, om pas in 1919 te worden hervat.

In 1919 hernam het Vlaams Toneel zijn activiteiten in zaal Casino. Een van de eerste daden van het bestuur, dat nog steeds werd voorgezeten door A. Theys, was de aanvraag om de titel "Koninklijk" te mogen dragen.

Op 19 november 1920 gaf koning Albert I de toelating aan het Vlaams Toneel om voortaan in haar titel het predikaat "Koninklijk" toe te voegen.

Een duplikaat van de akte.

Van de periode 1910-1925 zijn zeer weinig gegevens teruggevonden.

We vermoeden dat deze lacune hoofdzakelijk te wijten is aan de oorlogsjaren, waarin de vereniging niet actief was.

Ondertussen was de vereniging immers overgestapt van de Hallezaal naar zaal Casino en was de "Getry" niet langer meer het lokaal van de vereniging. Het bestuur had dus voorzeker andere beslommeringen dan zich bezig te houden met haar archieven.

We hervatten ons overzicht daarom in 1923.

In dat jaar werd Sus Cresens, die op dat ogenblik reeds dertig jaar deel uitmaakte van de vereniging, voorzitter.

Gedurende al die jaren had hij zich in de vereniging niet alleen als acteur verdienstelijk gemaakt, maar vooral als spelleider. Vanaf de jaren 1900 had hij in deze hoedanigheid de kring op artistiek gebied begeleid.

Sus Cresens, in 1923 voorzitter van het Koninklijk Vlaams Toneel.

Hij stond in de vereniging bekend als de grappenmaker bij uitstek. Hij zat nooit om een poets verlegen. Zo wist Julienne Blondeel van haar grootvader Jerome Uytterhoeven dat Sus Cresens tijdens de opvoeringen achter de coulissen verdween om via de achteruitgang van de Hallezaal vlug een pint te gaan drinken in "De Grauwe Gans", een café in de Felix Moonsstraat.

Omstreeks 1924 nam Eugene Vounckx het initiatief om in Diest een arbeiderstoneelgroep op te richten onder de naam "Emil Moysonkring". Gedurende de jaren twintig en dertig traden ze op in het Volkshuis in de Schaffensestraat.

Na het overlijden van Eugene Vounckx werd opnieuw van start gegaan als de "Camille Huysmanskring".

In 1974 kreeg de toneelkring uiteindelijk de naam van zijn stichter Eugene Vounckx.

Tot 1980 zouden ze blijven optreden in het Volkshuis. Later traden ze nog enige tijd op in zaal Patria en in de vernieuwde toneelzaal van het Cultuurcentrum.

Na de Eerste Wereldoorlog nam het Vlaams Toneel, zoals de meeste verenigingen, jaarlijks deel aan de lichtstoet van 11 november ter herdenking van de wapenstilstand. Opmerkelijk was dat het bestuur in 1925 besliste om voortaan aan geen betogingen of optochten met een politiek karakter meer deel te nemen.

Ook in de jaren twintig werd de traditie om de spelende en actieve leden jaarlijks op een souper uit te nodigen, gehandhaafd.

Op 26 december 1926 bracht het Koninklijk Vlaams Toneel, ter gelegenheid van het kerstfeest van de liberale burger- en werkliedenbond, het blijspel "De stijfkoppen". Ook in 1927 en waarschijnlijk de jaren nadien gaf de vereniging tijdens de kerstdagen een gastvoorstelling in zaal Casino.

In de winter van 1925-1926 werd België ernstig geteisterd door overstromingen. Tijdens vertoningen op 16 en 17 januari 1926 werd een bedrag van 650 frank ingezameld, dat via de bestuurder van "Het Laatste Nieuws" de heer Hoste aan het Rode Kruis werd overgemaakt.

In september 1926 werd besloten om deel te nemen aan een tornooi dat werd uitgeschreven door de provincie Brabant. Het Koninklijk Vlaams Toneel schreef zich in met het tweede bedrijf van "Verleden" van Ina Boudier-Backer.

Op zondag 16 januari 1927 namen de spelende leden en het bestuur reeds om 7.36 uur de trein om in het Palace Theater op de Bondgenotenlaan te Leuven hun kansen te gaan verdedigen. Het moet daar een drukke bedoening geweest zijn, want de verschillende groepen traden volgens een strakke beurtrol op. Met beurtnummer twee moest het Koninklijk Vlaams Toneel reeds 's morgens om 9.45 uur de scène op. Er zijn gunstigere omstandigheden om aan toneel te doen. De vereniging behaalde een goede uitslag in de tweede categorie en de kring keerde tevreden terug met de trein van 18.10 uur.

We hebben veel horen vertellen over het kinderfeest dat jaarlijks op Tweede Paasdag werd georganiseerd door de Koninklijke Harmonie. Albert Vanaudenhove en Toon Stickers traden daar in de jaren twintig in kleine toneelstukjes en sketches op. Verder werden er muzieknummertjes gezongen en gespeeld. Ook balletnummertjes stonden op het programma.

Uit verslagen van de bestuursvergaderingen blijkt dat ook het Koninklijk Vlaams Toneel (rond Kerstmis dan) een kinderfeest gaf. Zo lazen we dat er op 18 december 1926 een kluchtspel werd opgevoerd, gevolgd door een bal voor de kinderen.

Begin jaren twintig werd zaal Casino geregeld door het "Vlaams Volkstoneel" (Groep De Gruyter) aangedaan. Ze pakten telkens uit met hoogstaand toneel en brachten een vernieuwd theater met stukken die toen nog niet op het repertoire stonden van de amateurgezelschappen (werken van Molière en G.B. Shaw).

Vanaf 1926 gaf "Het Nieuwe Tooneel" uit Gent geregeld gastvoorstellingen bij het Koninklijk Vlaams Toneel.

In februari 1927 bracht het Koninklijk Vlaams Toneel "De ware Jacob". Gezien het grote aantal leden en het feit dat in zaal Casino "slechts" 516 zitplaatsen waren, speelde de kring telkens tweemaal, namelijk op zaterdag en zondag.

Omdat het verboden was bijkomende stoelen in de zaal te plaatsen, waren een aantal toeschouwers verplicht om de vertoning rechtstaande bij te wonen. Bijgevolg werd de toegangsprijs als volgt aangepast: 2 frank per voorbehouden plaats en 1 frank voor personen die geen zitplaats innamen!

Op 15 maart 1927 liet het Nationaal Toneelverbond weten dat het Koninklijk Vlaams Toneel en enkele van haar verdienstelijke leden zouden worden vereremerkt.

Zo werd het "Gouden Ere-Diploma" aan het Koninklijk Vlaams Toneel toegekend voor haar meer dan 40 jaar bestaan. (Op dat ogenblik bestond de vereniging al 79 jaar.)

Tevens werd het "Zilveren Ere-Diploma" uitgereikt aan Fr. Cresens voor zijn 35 jaar activiteit als spelend lid, toneelmeester en bestuurslid, en aan E. Elen als spelend lid, bestuurslid en schatbewaarder.

Ook de heren K. Courant en Leo Ooms werden gelauwerd, voor 25 jaar activiteit als regisseur en bestuurslid.

De gelauwerden ontvingen van het bestuur honderd frank als reisonkosten om hun diploma's te Mechelen in ontvangst te kunnen nemen.

Op 20 juli 1927 nam Dr. Geyskens na twee jaar voorzitterschap ontslag. Kort nadien werd hij opgevolgd door Jean Daems, die tot april 1955 voorzitter zou blijven.

Uit het repertoire van het seizoen 1926-1927 kan men besluiten dat het Koninklijk Vlaams Toneel in die jaren een grote bedrijvigheid aan de dag legde.

De eigen kring bracht :

- "Woningnood" op 27 en 28 november 1926;
- "De knecht van Dr. Snyman" op 25 december 1926 (voor de liberale burger- en werkliedenbond);
- "De ware Jacob" in februari 1927;
- "Hilda Flam"
- "Eindelijk" en "De schoolrijdster" (op het juffrouwenfeest).

Het gastgezelschap "Het Nieuwe Tooneel" uit Gent voerde volgende stukken op:

- "Dat, wat je niet hebt" op 17 januari 1927;
- "Vadertje Langbeen" op 14 maart 1927;
- "Demon".

Van de tiende en laatste feestavond van het seizoen 1926-1927 is het programma bewaard gebleven.

OPEN HALF ACHT		BEGIN 8 1/4 UUR
Stad Diest TOONEELJAAR 1926-27 SCHOUWBURG CASINO KONINKLIJK VLAAMSCH TOONEEL		
ZATERDAG 21 MEI 1927 8 ^e Vertooning 10 ^e Feestavond		
:- E I N D E L I J K :- Blijspel in één bedrijf van G. Van Moser en O. Grinde PERSONEN:		
Dr. Oscar MOHR ELISE, zijn vrouw Schröder, hotelhouder De Oberkellner HERMAN, kellner AGNES, kamertuiste De huisknecht De veldwachter	H. L. BONNYNS Mevr. DEGOL-BERTELS H. Gust. TRIBOUT H. Gust. VAN ACKER H. Firm. DRIESSENS Meis. X H. Jos. DE RAERDE-MAEKER H. Jos. VAN BERDEWEGH	
***** DE SCHOOLRIJDSTER Blijspel in één bedrijf van Emil Pohl PERSONEN:		
LUCIE, Barones Von Nietoch CAESAR, Baron Von Wedding Engelhard Von Meiningshausen, grondeigenaar OTTO, knecht bij Von Wedding	Mevr. DEGOL-BERTELS H. Gust. BONNYNS H. Jos. MARIS H. Firm. DRIESSENS	
DAARNA GROOT BAL		
Plaatsbespreking: Voor het bespreken van plaatsen kunnen de leden zich laten inschrijven tegen 0,50 fr. per plaats in het loket de Sociëteit, Groot Markt , op Zondag 15 Mei tusschen 10 en 11 uur voormiddag. Onmiddellijk daarna worden de beurten voor het uitkiezen van die plaatsen door het lot aangewezen. Wie verzuimd heeft zich vóór 11 uur te laten inschrijven, verliest zijn recht op deelneming aan de trekking, doch na afloop hiervan wordt verder gelegenheid geboden tot bespreking van nog beschikbare plaatsen.		
De feestavond begint stipt op het aangeduide uur <i>De leden worden dringend verzocht om op tijd hun plaats in de zaal te innemen.</i>		
UITTREKSEL UIT HET REGLEMENT		
1 ^e Worden uitsluitend tot de vertooning toegelaten de leden en hun huisge nooten met uitzondering van de mannelijke niet-leden boven de 20 jaar. 2 ^e De Dames worden beleefd verzocht zonder hoed aan het feest te willen deelnemen. 3 ^e Kinderen beneden de 10 jaar worden niet toegelaten. 4 ^e Vreemdelingen worden niet toegelaten. Voor inlichtingen wende men zich tot den Sekretaris Koning Albartstraat, 95. De leden worden verwittigd dat, bij het opgaan van het gordijn, de ingang tot de zaal gesloten zal worden. Het bestuur verzocht vriendelijk de zitplaatsen zooveel mogelijk, door de dames en juffers te laten innemen.		
NAMENS HET BESTUUR		
De Secretaris, A. PEETERS.	De Tooneelleider, Fr. CRESENS	De Voorzitter, D. J. GEYSKENS.

In de rolverdeling bemerken we de namen van Lodewijk en Gust Bonnijs. Reeds van bij de stichting van de vereniging in 1848 was de familie Bonnijs van de partij. August Bonnijs werd bestuurslid en schatbewaarder tot het einde van de jaren vijftig.

De vrouwenrol werd in beide toneelstukken vertolkt door mevrouw Degol-Bertels, een van de eerste vrouwelijke spelende leden van het Koninklijk Vlaams Toneel.

Gust Van Acker, die na de Eerste Wereldoorlog bij het Vlaams Toneel aansloot, maakte omstreeks 1928 samen met Eugeen Vanbrabant de overstap naar het operettegezelschap "De Vreugd des Winters". Vanaf 1935 zou hij een van de steunpilaren worden van "De Ware Vrienden".

In de archieven vonden we nog een unieke foto van "De Vreugd des Winters".

Koninklijke Maatschappij « DE VREUGD DES WINTERS » Diest

Opvoering van « DE GEBROEDERS DE GRAVE » den 9 en 10 November 1929

Het seizoen 1927-1928 werd op 5 november ingezet met een gastvoorstelling van "Het Nieuwe Tooneel" van Gent. Ditmaal brachten ze "Kwelduiveltje". Later op het seizoen, op 19 mei 1928, zou deze groep nog "Het prinsesje van het groene eiland" opvoeren. Enkele maanden later nam het Koninklijk Vlaams Toneel opnieuw deel aan het toneeltornooi tweede categorie, ingericht door de provincie Brabant. De kring trad op met het eerste bedrijf van "De gebroeders Kalkoen".

Op 14 en 15 januari stond "De nobele Hendrik" op het programma.

OPEN 7 1/2 LUUR

BEGIN 8 1/4 LUUR STIPT

Stad Diest

TOONEELJAAR 1927-28

SCHOUWBURG CASINO

KONINKLIJK VLAAMSCH TOONEEL

ZATERDAG 5 MEI 1928

5 Verlooning 5 Feestavond

OPVOERING VAN

1. De Verwarde Streng

Bijspel in één bedrijf door R. Vermeulen

PERSONEN

MULDERS, hoofdman	H. A. ANKSTEVYN
LIZA, zijn dochter	Mrs. E. VANDEN EYNDE
PHILIX, zijn knecht	H. Gen. TRIBOUT
HUGO, zijn knecht	H. Gen. VAN ACKER
STRUYE, vriend van Mulders	H. Lad. BONNYNS
FRANS, zijn zoon	H. Fren. DRIESSENS
BROUWERS, vriend van Philix	H. J. MARIS

2. EEN HUWELIJKSMORGEN

Moderne Cigars in één bedrijf door E. W. Schacht

PERSONEN

De Man	H. J. MARIS
De Vrouw	Mrs. E. VANDEN EYNDE
De Echtscheider	H. Gen. VAN ACKER
De Melkboer	H. Lad. BONNYNS

DAARNA BAL

Plaatsbespreking: Voor het bespreken van plaatsen kunnen de leden zich laten inschrijven tegen 1,00 fr. per plaats in het lokal de **Sociale Markt**, op **Zondag 29 April** vóór 10 en 11 uur voormiddag. Chancetrekking daarna worden de plaatsen voor het uitkiezen van die plaatsen door het lot aangewezen. Wie versaat heeft zich vóór 11 uur te laten inschrijven, verbeurt zins recht op deelneming aan de trekking, doch als alreeds gekozen wordt verder gekozen kan geboden tot bespreking van nog beschikbare plaatsen.

De feestavond begint stipt op het aangegeven uur

De leden worden verzocht vóór 8 uur de plaats te bezetten.

WETENSCAP, UIT NUT EN RECREATIE

1° Worden aangesloten tot de verzoening aangesloten de leden en hun hantsoorten met uitzondering van de mannelijke aangesloten boven de 20 jaar.

2° Kinderen beneden de 10 jaar worden niet toegelaten.

3° Verzoening worden niet toegelaten. Voor inschrijvingen wordt men zich tot den Secretaris **Koning Albertstraat, 25.**

Zitplaatsen enkel voor de dames, juffers en jongdames beneden de 14 jaar.

Bij het openen der poorten, zal de ingang tot de zaal gesloten worden.

Op 19 Mei a. k. door „Het Nieuwe Tooneel” van Gent

„Het Prinsesje van het Groene Eiland”

Maken tonnelspel in één bedrijf door Ale. Smeyt. Eerste opvoering in België

NAMENS HET BESTUUR

De Secretaris,	De Voorzitter, d.i.	De Toonleider,
A. PEETERS	J. DAEMS	P. CRESENS

Als vijfde vertoning van het seizoen bracht de vereniging op zaterdag 5 mei 1928 het blijspel "De verwarde streng" van R. Vermandere en de klucht "Een huwelijksmorgen" van Ernest W. Schmidt. Naast de hoofdrolspelers Alfred Arkesteyn en Gaston Tribout speelden Firmin Driessens, Jos Maris, Lodewijk Bonnijns en Gust Van Acker de overige rollen. De vrouwenrollen werden vertolkt door mejuffrouw E. Van Den Eynde. Of deze dame deel uitmaakte van de vereniging, kunnen we niet met zekerheid zeggen. De vertoning werd gevolgd door een bal.

Een opmerkelijk "faits divers" die we u niet willen onthouden, is een aankondiging in het Frans van de Franstalige opera "De stomme van Portici". Dit werd door de Koninklijke Harmonie georganiseerd in zaal Casino op zaterdag 11 oktober 1930, precies honderd jaar na de eerste voorstelling in de Muntchouwburg te Brussel.

Vestiaire 7 1/2 h.

CASINO - DIEST
VVV

Rideau 8 h.

Samedi 11 octobre 1930

HARMONIE ROYALE

sous la direction de M. Arth. Van Cost
avec le bienveillant concours des artistes de la Tournée „Benny”

La Muette de Portici

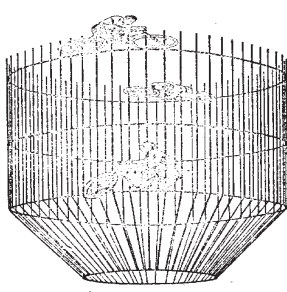
Opéra en quatre actes
Parole de SCRIBE et DELAVIGNE, Musique de AUBER

MAZANIELLO, pêcheur napolitain	MM. RUBEAU, du Théâtre Royal de la Monnaie
ALPHONSE, fils du Comte d'Arcos, vice-roi de Naples	LÉGER, du Trianon Lyrique de Paris
PIETRO, compagnon de Mazaniello	COLMAN, du Théâtre de Verviers
BORELLA, idem	BALISTAIRE
LORENZO, confident d'Alphonse	POLLART
SELVA, officier des gardes du roi	VASTELLI
ELVIRE, fiancée d'Alphonse	Mmes WITTOP
FENELLA, sœur de Mazaniello	SICCAMA
Une dame de la suite d'Elvire	COSTANTINI
Pêcheurs, soldats, napolitains, etc.... etc....	

UNE PARTIE D'ANSANTE TERMINERA LA SOIRÉE

POUR LA COMMISSION :

Le Secrétaire, Alois Dewael	Le Président d'Honneur, An. Bartholeyns	Le Vice-Président, Hub. Nys	Le Président, D' P. van de Kerckhof
--------------------------------	--	--------------------------------	--

DIEST - KERMIS

Voor de Eerste maal
op de GROOTE MARKT

DIETERO'S TROEP

Wereldberoemd Rijwiel- & Mototroep
in de 4 m. hoge rechte piste

**De Doodenrit wordt uitgevoerd
door eene Dame.**

Iedereen moet dit gaan zien

De eerstvolgende informatie over het Koninklijk Vlaams Toneel vonden we helaas pas terug in "De Nieuwe Demergalm", jaargangen 1932 tot en met 1939.

De verslagen van de bestuursvergaderingen in de jaren twintig

In de archieven van de vereniging vonden we nog enige verslagen van bestuursvergaderingen van de periode 1925 tot en met 1928, die ons een interessant beeld geven van de manier waarop de vereniging functioneerde.

Wat onmiddellijk opvalt, is de strenge toon van het inwendige reglement, dat de spelende leden onder andere verbood contacten te onderhouden met andere toneelverenigingen. Medewerken of spelen bij een andere vereniging zonder toelating van het bestuur stond gelijk met uitsluiting.

Het bestuur vergaderde maandelijks in lokaal "De Zwarte Ring", dat op de "Langen Steenweg" lag en werd uitgebaat door Eugene Vanbrabant.

Het verslag van de vergadering van 25 oktober 1925 vermeldt: "toestand der kas - credietsaldo der kas heden 1179,14 frank." Dit wijst erop dat de vereniging in die tijd niet slecht bij kas was. Buiten een lopende rekening bij de Bank van Leuven bezat de vereniging staatsfondsen, titels en andere waardedocumenten.

In dezelfde vergadering werden de bevoegdheden van de bestuursleden vastgelegd. Men kan dus afleiden dat de vereniging zeer goed gestructureerd was. Zo werd (naast de functie van de voorzitter en de secretaris) de taak van de schatbewaarder als volgt omschreven:

"Gelast met het inzamelen der bijdragen, inkomgelden van nieuwe leden, opleggelden van voorbehouden plaatsen, intréegelden van vreemdelingen voor de feesten, alle interesten of stortingen en toelagen in ontvangst nemen.

Alle rekeningen betalen betreffende onkosten der feesten, onkosten van drukwerken, aankoop van tooneelstukken en tijdschriften en verder alle uitgaven doen door het bestuur of op de vergaderingen besloten. Zal een inkom- en uitgavenboek houden met afzonderlijke kolommen waarin bijzondere posten van ontvangsten en uitgaven dienen aangetekend. Alle facturen en kwijtbrieven moeten, alvorens ze worden uitbetaald, ter ontlasting tegengeteekend door den voorzitter of den schrijver (secretaris). Alle drie maanden zal er verslag worden gegeven van de financiële toestand der maatschappij; daarmee dienen alle rekeningen en boeken afgesloten en alle bewijsstukken ter inzage verstrekt. Een register alphabetisch opgesteld zal aantekening houden van naam en adres der leden en hunne gestorte bijdrage per kwartaal. Schatbewaarder blijft alleen verantwoordelijk voor de geldelijke en waardehebbende bezittingen der maatschappij."

Dat de vereniging ook toen een gestructureerd "keuzecomité" had en een eigen bibliotheek van toneelwerken bezat, blijkt uit de taken van de bibliothecaris.

*Fr. Bondroit, Maris, M. Elen, S. Cresens, L. Knapen, E. Binjé
G. Tribout, S. Vanacker, Courant, J. Daems, E. Ooms, G. Bonnijns, F. Driessens
L. Bonnijns, P. Vanitsen, C. Stickers, Fr. Arkesteyn, A. Peeters, Jacquemijn, Vaneerdewegh.*

"Bibliothecaris: gelast met het inzamelen der tooneelstukken, klasseeren en in orde houden der bibliotheek. Zal aantekenen, in een register alphabetisch opgesteld en met volgnummer, naam der boeken en titels der tooneelstukken en schriften aanwezig. Is verantwoordelijk voor de uitgeleende boeken, in gebruik geven van boeken en tooneelstukken aan andere Maatschappijen mag slechts geschieden door machtiging van het Bestuur nadat hierom door brief aanzoek is gedaan. Eene borgstelling zal worden geëischt evenredig met de waarde der uitgeleende stukken."

We hebben toneelbrochures teruggevonden met volgnummers van 1 tot 694. Hieruit kan men besluiten dat de vereniging over een uitgebreide bibliotheek beschikte.

Dit wijst erop dat er geregeld interesse was van andere verenigingen naar het opgevoerde werk, en dat er regelmatig een brochure werd uitgeleend.

Het verslag vermeldt over het beperkte keuzecomité: "Een triumviraat samengesteld uit de Heeren Cresens F., Ooms L. en Daems J. zijn insgelijks gelast met het verdeelen of naamwijzen der rollen.

De leden van den spelenden kring mogen de lezingen der nieuwe en uit te zoeken stukken bijwonen en een advies van een gelezen stuk te kennen geven.

De spelende leden zijn gehouden minstens eenmaal per tooneeljaar hunne hulp te verleen en een aangewezen rol te vervullen.

Gegronde reden aan het bestuur kenbaar gemaakt, kan ter ontlasting in aanmerking worden genomen. De spelende leden die aan hunne verplichtingen gedurende een tooneeljaar tekortkomen, zullen op de lijst der eereleden worden overgebracht." Dit was helemaal geen voordeel, want de bijdrage van de ereleden lag merkkelijk hoger.

Uit de beschermende maatregelen in het reglement kan men afleiden dat er een bepaalde rivaliteit en wantrouwen bestonden ten opzichte van de andere verenigingen:

"Het is den leden streng verboden besprekingen te ondernemen (of in onderhandeling te treden met personen of andere maatschappijen) aangaande zaken de maatschappij betreffende, zonder hiertoe door het bestuur gemachtigd te zijn. Voorstellen gedaan in verzuim met voorgaand artikel, zullen door het bestuur worden afgewezen. In principie wordt aangenomen het ledental te beperken en het sterktecijfer te brengen op circa vijfhonderd. Met de eerstkomende vertooning, 14-1-1925, zal worden nagegaan tot hoever op dit voorstel zal worden ingegaan, bedoelende hierdoor ieder lid eene goede zit- en zichtplaats te bezorgen. Bij het aannemen van nieuwe leden zal een inkomgeld worden geëischt van 10 fr., hiervan ontslagen zonen of dochters van leden der maatschappij, indien zij inwonend zijn en niet ouder dan 18 jaar."

Het ledenaantal was in die tijd vrij groot en de "beperkte" capaciteit van zaal Casino stelde hen dikwijls voor problemen.

In de vergadering van 9 december 1925 werd besloten om 30 nieuwe leden aan te nemen, mits 10 frank inkomgeld. De nieuwe leden mochten voorlopig enkel de zaterdagvoorstelling bijwonen. Om voortaan te worden aangenomen, moesten de kandidaturen door minstens de helft van de bestuursleden worden gesteund.

Op 30 november 1926 herzag men het reglement van 1912 en werden de normen en lidgelden aangepast. Vanaf toen werden er 550 leden aangenomen. Het aantal nieuwe leden werd bepaald in functie van het aantal vrijgekomen plaatsen.

Buiten het inkomgeld moesten de leden een bijdrage betalen van 5 frank per kwartaal. Bovenop dit lidgeld werd nog 0,50 frank "voorbehoudingskosten" gevraagd bij de voorstellingen.

De bijdragen werden aan huis geïnd door de "knaap" van de vereniging (Jean Beelen). Ondanks deze vrij hoge lidgelden was er

voortdurend een lijst van kandidaat-leden, die hun opwachting maakten om bij de vereniging aan te sluiten.

Afgezien van de trimestriële geldomhalingen moest de "knaap" de berichten en uitnodigingen van het bestuur bij de leden aan huis bestellen.

Bij de vertoningen en de bals moest hij "streng toezicht" uitoefenen "bij het opkomen van de leden" en de toegang weigeren aan personen die vreemd waren aan de vereniging. Tijdens de opvoeringen hield hij toezicht op de goede orde in de zaal. Bij "wangedrag" aarzelde het bestuur niet om bepaalde leden uit de vereniging te stoten.

In 1927 voerde "De Vreugd des Winters" het stuk "Mottige Janus" op.

Opvoering van « MOTTIGE JANUS » den 23 en 24 April 1927

Op de vergadering van 18 januari 1927 kwam het tot een conflict aangaande de medewerking van de spelende leden aan andere kringen.

De heer Vanbrabant had zich bij de vereniging "De Vreugd des Winters" aangesloten en was dus genoodzaakt ontslag te nemen als spelend lid van de vereniging.

Daar de heer Vanbrabant de uitbater was van het lokaal "De Zwartten Ring" in de Koning Albertstraat, moest de vereniging uitzien naar een ander lokaal voor hun vergaderingen. Dit werd ook uitdrukkelijk gevraagd door de heer Vanbrabant zelf.

De vergaderingen zouden daarna plaatshebben in het lokaal "De Sociëteit".

*